

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
POGÁNY ANTAL
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

VASZARY KOLOS DR. BIBOROS

1832—1915

Az isteni kegyelemben való bizodalom adott szerény papi lelkének elegendő erőt ahhoz, hogy hazánk legelső főpapi székét elfoglalja s midőn tenkölt lelkének a test ereje már nem nyújtott elegendő erőt ahhoz, hogy e legelső közjogi méltósággal járó teendőket elláthassa: a Krisztus szíve szerint való pap, teljes megnyugvással tette le a hatalmat, a méltóságot, mert szerette Istent és már nem szolgálhatott Egyházának és hön szeretett magyar hazájának úgy, miként azelőtt. Csöndes elvonultságában, Balatonfüreden érte őt a halál, életének 84-ik évében. Környezete mindvégig a legbensőbb szeretettel vette őt körül. A nemzet meg emlékezetében élénken őrizte a szeretet igazi apostolának nevét. Mintha megmegtűnt volna a nagy nemzetesemények alkalmából ajkáról elhangzott szavak:

A vallás és haza szólal meg ajkamon — mondja a koronázási jubileumkor — esedezve itt az Úr templomában, hogy fényesen és tisztán ragyogjon Szent István koronája homlokodon, ha csak lehetséges, mindig békét sugározva a világ négy része felé, de ha kell, az ezredéves kard élével mint a villám sújtva hazánk elleneire. Te pedig, nemzetem, haladj rendeltetésed útján előre. Ne hagyj el Istent, hogy ő se hagyjon el téged. Én nemzetem! a kereszténység bájnoka, védbástyája voltál a multban, őrizd meg vallásod, őseidnek vérével szívedbe írott nemzeti hagyományaidat, jellemedet, erkölcséidet, melyeknek életet adó ereje e hazában ezer évig fenntartott míg más, náladnál nagyobb nemzetek elenyésztek. — A milleniumkor pedig: Föl, nemzetem! Megtartani, felvirágoztatni, boldogítani az ősök által elfoglalt és nekünk örökségbe hagyott hazát, ez a nagy és nemes feladat vár nemzetem read. Igaz, a látóhatár kissé borult, de máskor

sem vala mindég tiszta fölötted az ég. Sokszor állottál már sírod szélén s mégis, midőn azt hitték rólad, hogy kiirtottak, te gyarapodtál, midőn azt vélték, hogy megaláztak, te diadalmaszkodtál, midőn azt gondolták, hogy meggyengítették, te megerősödtél. Hallgassa meg, nemzetem, a te könyörgésedet az Úr s szorongattatásod idején irgalmas arcát ne fordítsa el tőled, ha ellenség törne reád, harcoljon melletted s segítse kivívni győzelmedet!

Király és nemzet e nagy világháborúban mintha e szavak jóslatára forrottak volna oly erővel össze, hogy a világ bámulattal csodálja a hűségnek és hősiességnek azt a példáját, amit a magyar nemzet ősz uralkodójának hívó szavára a haremezőkön tanúsít. — Az Úr irgalma velünk van és a győzelen dicsősége immár fénylő sugarait löveli szent István koronáját viselő dicső uralkodónkra. A teljes győzelmet nem érte meg az ősz biboros, meghalt. Nemzete nem muló örökségül őrzi szinarany magyar papi jellemét, hit- és hazaszeretettől áthatott tudós lelkét, az eszményi keresztény magyar tanárt, akit az ifjúság s a társadalom rajongásig szeret.

A magyar kath. tanítóság különösképen gyászolja Vaszary biborost, ki mint hercegprimás első gondjai között ismerte fel a kath. köznevelés fejlesztését és mindvégig a magyar kath. népoktatás minden irányú országos fellendítésén fáradozott.

Az első egyetemes kath. tanügyi kongresszus a millenium évében még az elfogult napi sajtó előtt is a leghatásosabb ünnepe volt az ezredéves évfordulónak. Ekkor alakult meg a Magyar Kath. Tanítók Országos Bizottsága és az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács, mely két intézmény azóta szakadatlanul a leghatásosabban dolgozott és dolgozik a kath. iskolaügy intenzív fej-

lődésén. A fejlődés a virágzás útjára vezérelte a már-már teljesen elnyomott hitfelekezeti népoktatást. Majd megalakul az Orsz. Kath. Magyar Iskolaegyesület, melyet ő támogat először nagyobb összeggel. Az elemi iskolák, képzők, polgári iskolák a kor igényeinek megfelelő tantervet kapnak és általában a kath. iskolaügy fejlesztése a nagymélt. püspöki kar tanácskozáseinak állandóan tárgyát képezi.

Halála, bár nem érkezett váratlanul, általános mély részvétet keltett a nemzet minden rétegében. A magyar kath. tanítóság hódolatteljes tisztelettel, kegyelettel örzi Vaszary Kolos bíboros, volt hercegprimás emlékét, mert szívéhez mindenkor közel állottak a nemzet néptanítói, kiknek erkölcsi és anyagi előbbrejutásáért őszinte lélekkel dolgozott. A volt tanár példája még fényleni fog előttünk mindenha, hogy oly szép és igaz keresztény tanítói jellemeket formáljon, minő az egykori bencés tanár nemes jelleme volt!

Az örök világosság fényeskedjék neki!

Ember Károly.

Vaszary bíboros életrajza.

Vaszary Kolos 1832. február 12-én született a Festetich grófi család előkelő tradícióinak fészkeiben, a szép Keszthelyen. Édesatyja, Vaszary Ferenc szücsmester értelmes iparos és jóságos arcú buzgó keresztény volt. 1854 június 6-án letette az ünnepélyes fogadalmat s ezzel véglegesen felvették a bencésrendbe.

Első tanári állomása Komárom volt, ahol két évig tanított. Tanári működését egyik volt tanítványa, ma közéletünk kiválósága, így jellemzi: «Mindnyájan rajongtunk érte; szigorú, de igazságos és végtelenül lelkes professzor volt. Kivált történeti óráinak örültünk. Csupa láng, csupa rajongás voltunk igéi nyomán a hazaért». Pápán kezdte meg irodalmi működését. Ugyanez időben kezdte meg tankönyveinek kiadását is. Láttá, hogy a Püitz Vilmos szellemét visszatükröző akkori történeti tankönyvek mennyire rendszertelenek, mennyire hazafiasság nélkül valók s megírta Világtörténelmet, majd Horváth Mihály nyomán Magyarország történetét.

A tanügyi körök s tanítványai ezekért a világos, áttekinthető, hazafias tankönyvekért nagyon hálásak voltak s ezen a téren is erősödött az a kapcsolat, amely Vaszary Kolos és tanítványainak népes serege közt mindenkor fennállott. Nyolc évig működött Vaszary Esztergomban, a nyolcadik év végén Kruesz Krizosztom főpát győri gimnáziumi igazgatóvá nevezte ki. A győri közönség rokonszenvét Vaszary rövid idő alatt megnyerte. Alatta a székház vezetőszerepet vitt s találkozója volt nemcsak más intézetek tanárainak, hanem a társadalom színe-javának is. Vaszary Kolos itt is sokáig tanári és irodalmi működést fejtett ki. Hivatalos elfoglaltsága mellett gyakran tart ismeretterjesztő előadásokat, a jogakadémián a művelődéstörténeti széklet töltötte be, az Orsolya-rendi apácáknál éveken át tanította a franciát. 1879-ben tagja lett az állami tanítónőképzőintézet igazgatótanácsának s Győr város autonómiai testületének. Tanügyi érdemei elismerésül kapta 1884-ben a Ferenc-József-rend

lovagkeresztjét. Történeti buvárkodásának javarésze is győri éveire esik. Megírta «Pannónia helytörténetét», majd «Adatok az 1825-iki országgyűlés történetéhez» című s «Adatok az 1830-iki országgyűlés történetéhez» című művét és újabb, számos adatokkal az «I. Ulászló magyar király esküszegése és a várnai veszedelem» című hosszabb értekezését.

1885. jan. 11-én meghalt a nagyszellemű Kruesz Krizosztom főpát s a rend három jelöltje közül a király Vaszary Kolost emelte helyébe. Miután rendje összes ügyeit ismerte s tisztában volt felelőségének súlyával, Zalka János győri püspök 1885. év szeptember 20-án a győri püspöki kápolnában benedikálta apáttá. Apáttá avatásának emlékére templomok, iskolák, egyletek céljaira s a szegények felsegélyezésére 21.000 forintot adományozott. Szeptember 21-én iktattak be ünnepélyesen méltóságába.

Főpáti működéséhez az alkotások egész sora fűződik.

A szereplést sohasem kereste, se mint tanár, se mint igazgató, annál kevésbé mint főpát. Egész életében a csendes, visszavonuló életet kedvelte. Szerette dolgozószobáját s csak akkor hagyta el, ha a szeretet vagy a kötelesség szava parancsolta. A harmónium volt egyetlen szórakoztató eszköze és a kanári madarak. Lakosztálya szigorú egyszerűsége által mindig kitért. A csendben végzett munkát életetette a nyilvános szereplésnek s testvéri körben óhajította napjait eltölteni. Szerénysége az egész országban nagy tiszteletet szerzett számára s innen van, hogy nem ő kereste föl a közéletet, hanem a közélet őt.

1891. október 8-án közölte gróf Csáky Albin akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter Vaszaryval, hogy a hercegprimási méltóságra szemeltetett ki és október 27-én öfelsége már alá is írta a kinevezési okiratot. XIII. Leó pápa pedig az 1893. január 16-án tartott konzisztóriumban bíbornokká kredált. Ez időtől 1912. november 29-ig viselte a magas közjogi méltóságot, amikor ugyanis megjelent a királyi legfelsőbb kézirat, mely szerint

«Bényujtott lemondását az esztergomi érsekségről kérelméhez képest elfogadom, teljes elismeréssel fejezve ki irántam és hazám iránt mindenkor tanúsított hűségéért és a haza javára teljesített kiváló szolgálataiért».

Primási működése alatt Budapesten 8 templomot emeltek, katolikus ifjúsági és népkörök alakultak, a kongregációk új életre támadtak, főiskolai intézmények létesültek és vallásos konferenciák honosultak meg. 1900-ban nagy fényvel ünnepelték meg nagyboldogasszony napján a 900 éves magyar kereszténységet. Vaszary jótékonyágának és nemesszívének számtalan intézmény, megszámlálhatatlan sok ember köszönheti boldogulását. Mint kegyur, 1891-től 1902-ig 546.000 koronát adott ki, aranymiséje alkalmából 300.000 koronát adományozott vallási és kulturális célokra.

A lemondás után Vaszary bíboros balatonfüredi nyaralójában élt, kedvelt embereitől körülvéve nagycsendben és visszavonultságban.

A mult napokban betegség tünetei jelentkeztek, vasárnap láz lépett fel és orvosa tüdőgyulladásnak konstátált. Azóta eszméletlenségben, a halállal való vívódásban teltek a nehéz órák a bekövetkező halálig.

Temetésén a magyar kath. tanítóságot a Tanács elnöksége képviselte.

Otthon.*

Valahol most messze, az én kis falumban,
A fehér asztalnál, vacsora ép most van.
Fekete kis fiú, lenhajú kis leány!
(Ily van a világban nem egy, de akárhány),
De szemem csak őket látja minden este,
Mikor a két kicsi fáradt, játszott teste
Ágyba kívánczik.

Ágyba kívánczik, aztán imádkozik.
Laci nagy komolyan egyet sóhajtozik:
Ebbe a nagy ágyba, egybe a nagy ágyba,
Mikor fekszik mellé édes apuskája,
Anyukát is lassan elnyomja az álom,
Csak még te nem alszol Melindám, kis lányom.
Kedves szöke lányom.

Kedves szöke lányom elaluszol végre,
Kint is csend borul le az egész vidékre.
És én most csendesén a szobába lépek,
Halkan, nagy csendesén, senkit fel nem keltek;
Megcsókollak sorba egyenkint titeket,
S látom, álmotokban boldogan nevettek:
Ott vagyok köztetek.

Sl.-Brod, 1915. augusztus 27.

Ruzsinszky László.

A népiskolai természettan tanításának haszna.

Irtá: Vörös Ferenc.

A gondolkodó ember a csillagos égen, a föld felett és alatt oly tüneményeket észlelhet, amelyek gyönyörköd-
tetnek szépségük- és rendszerességükkel és az emberi
gyarlóságot hirdetik mesteri szerkezetükkel. Egyszerű
az égen és földön minden s épen sok dolognak ez az
egyszerűsége süti az ember homlokára a tudatlanság
bélveget s egy felsőbb Lényről való függését.

Mily egyszerű, megszokott az évszakok egymásutánja!
Mily természetes, hogy tavasszal nyílnak a szebbnél-
szebb virágok, kizöldülnek az erdők, dalolnak a mada-
rak; senki sem csodálkozik nyáron a piros szamócán,
az aramszárga gabonán; nem újságotja senki, hogy ősz-
szel a fák sárguló lombjai közül érett gyümölcs mosolyog;
azon sem ütközött meg még halandó, hogy télen hó
borítja a vidéket: de vajjon megfejti-e valaki okos-
kodás útján az évszakok produktumait előidéző végokat?
Tudja-e a véges ember: miért van a természetben ez a
föld s miért nincs másképen vagy hogyan lehetne?

Kimérte Isten a
Tudás határait
S embertől elfüde
Fülséges titkait.
A megadás szelid nyomán
Kél a valódi tudomány.

Bizony a természetben számtalan kérdező és elbeszélő
szóval s azokban tömerdek gondolattal és érzellemmel
találkozunk, melyeket csak a Teremtő bölcsessége fej-
thet meg. Ezért hasonlítja Herder is a természetet oly
szent könyvhöz, amely megtanít bennünket Isten műkö-
dére. Régen az emberek nem forgatták e szent köny-
vet s így a természettudományból keveset tudtak, mind-
össze néhány tudós foglalkozott ezzel s csak annyiban,
hogy a heretikussal szemben támogassák filozófiai

* A harcterről kaptuk e verset a következő sorokkal:
«Akik itt vagyunk katona-tanítók, szeretettel emlékezünk
még a «Népnevelő»-ről, amelyet nagyon nélkülözünk.
Hazafias szeretettel
Ruzsinszky László.

fejtegetéseiket. De idővel a herezisek korszaka lejárt,
a világot egy ósanyagtól, az embert pedig a majomtól
kezdtek származtatni s így a keresztény hitvédelemnek
a természettudományi térre kellett lépnie s kimutatnia,
hogy ezen tudomány eredményei mily nagy fényt vet-
nek az Isten és emberre. S rövid idő alatt annyira álta-
lánosították, hogy a népiskolában is kötelezővé tették
tanítását. De szükséges is volt, mert a természettudo-
mányok egészen átalakították társadalmi viszonyainkat
s az anyagi jólétnek számos, eddig ismeretlen forrását
nyitották meg, ennél fogva senki sem nélkülözheti a ter-
mészettudományok legegyszerűbb ismereteit, a köznépnek
pedig a legegyszerűbb természeti tüneményekről se volna
fogalma, ha a természettant nem tanítanák a népiskolában.

A népiskolai fizika tanításának három célja van, ú. m.:
a természet tüneményeit, azután azok szabályos mené-
tét megismertetni és azok okait kutatni. Ezt különben
a tanterv is előírja, ámde annak sikere leginkább a
tanító módszerétől s egyéniségétől függ. Ismerhetjük az
inductio szabályait, kezelhetjük bármily módszeresen
az anyagot, nem ér az semmit, ha magunk se szeretjük,
értjük és érezzük a természetet, mert ennek titkaiba
csak a tanítónak a tárgyért lelkesedő szíve vezetheti
be a tanulót. Hogyan gondolkodjék a növendék a ter-
mészet tárgyai s jelenségeiről, mikor azok kérdőjelek
körülötte? A tárgyak ismerete nélkül csak ábrándozni
és képzelődni lehet, de nem gondolkodhatunk.

Első kötelességünk tehát az ismeretközlés. Ámde mivel
az ismereteket a képzetekből vesszük, ezeket pedig
érzékszerveinkkel szerezzük meg, világos, hogy ez utó-
biakra kell hatnunk. A külvilágot leginkább szemekkel
ismerjük meg, azért a látás érzékét hozzuk működésbe.
Szemleletünk, felkeltjük a tárgyak iránt az érdeklődést.
Szemleleteink összege fogja képezni érzéki tapasztala-
sunk körét s egyúttal azon anyagot, mely minden fen-
sőbb lelki működésünknek alapjául szolgál. Ezen kör-
nek a gyermeki években van a legnagyobb terjedelme,
azért a természettan anyagát az érző szívű tanító kellő
módszer mellett oly szépen belejthatja a gyermekbe,
hogy ez elegendő lesz a lelki erők kifejesztésére, az
általános műveltségre és öntudatos cselekvésre.

A népiskola tanulóival ugyan tudományos demonstra-
ciókat nem végezhetünk, (A kísérleti természettan
akkor mire való?! Szerk.) de azt megtanulhatják,
hogy a természet egyes részei együtt kerek egészet alkot-
nak, melynek feje a mindenható Isten. Ez már csak
azért is könnyen megy, mert az emberi lélekben már
természetlenül fogva benne rejlik egy legfőbb Lényre
való gondolat. Bármerre forduljunk, még a legvadabb
népeknél is tapasztalni fogjuk, hogy Isten létezéséről
sejtelve van s Azt az égben kutatja. Már Cicero is így
nyilatkozik: «Nincs oly nyers és vad nép, mely egy
Istenben nem hinnie vagy lényegét nem ismerne; szent
Pál apostol pedig így ír: «Ami ismeret Istenről lehet,
megérthető munkáiból; Aristoteles műveiben olvassuk:
«Noha Istent semmi halandó szem nem látja, mégis
felismerhető műveiből». Tehát minden nép Isten művének
tartja a természetet s abban vizsgálta, sőt mint a fetis-
imádók vagy más fejletlen nép: egyenesen a tárgyak-
ban keresik Istent. S ha már a régi népek a természet
urának s abban létezőnek gondolták Istent, a természet
erőinek ismeretéből annál könnyebben rávezethetjük
a tanulókat arra. Az igaz Isten megismerésén kívül
azonban más haszna is lesz a növendékeknek a terme-
szettan tanulásából. A természeti erők felbresztik és
szilárdítják benne a vallási érzetet s a világ teremtésről
is tisztább fogalma lesz.

A gyermek látja a világ létezését; a katekizmusból
tanulja, hogy Isten teremtette azt semmiből; tapasztalja,
hogy a természetben mindehol mozgás, élet van,
okvetlen kérdezni fogja: miért vagy honnét van ez?
S ha az alsóbb osztályokban a beszédertelemgyakorlato-
kat kellőképen kezelték, önmagára is reflektálni fog:
miért vagyok én és meddig leszek, honnét vannak a
tárgyak és mindig lesznek?

Midőn a gyermek a titkot puhatólja, fel kell őt vilá-
gosítani, hogy mi nem vagyunk magunktól, tehát a

árgyak se lehetnek önmaguktól, hanem a jó Isten teremtményei.

Szemléltessük amennyire lehet az égitestek forgását; a kristályképződést, a pillangó röpködését, a fémek túrást a porban; utaljunk az emberi lélek gondolkodására s kérdezzük a tanulóktól: ki vezeti ezt a sokféle életmozgást? S hogy a kérdés meg értelmesebb legyen: vezessük a mozgás származását egyik tárgyról a másikra addig, míg Istenhez érünk, akit már Aristoteles is feltételez, mondván: „Miképen mozoghatna valami, ha nem léteznék előbb semmi mozgató erő».

Kimutathatjuk a mozgások rendszerességét és közös célját is. — A szervetlen lények nem önmaguktól élnek, hanem a szerves testek egzisztenciája miatt. Felvilágosítjuk a tanulókat arról, hogy a szerves lények minden tagja az egész fenntartása végett van. S így a világon minden dolog és lény egymásért él, egy közös cél felé törekszik. Ki lehetne eme kölcsönös életfolyamatnak oly rendszeres vezetője, mint az Isten. Ennélfogva a világot Isten teremtette s így minden teremtmény már természeténél fogva Isten szolgája. Tehát az istenszolgálat, vagyis istendicsőség, a vallás örök feladata és kötelessége minden embernek s teremtménynek. Ezért mondja a zsoltár: „Az égek beszélik Isten dicsőségét és kezeinek műveit hirdeti az égboltozat»; más helyen: „Aldjátok az Urat nap és hold! Égi csillagok dicsérjétek és magasztaljátok őt mindörökké! Aldjátok az Urat tűz és hó, harmat és zuzmara, hegyek és völgyek, villámok és felhők... és minden földi teremtmény (Dániel 3.).

A katekizmusból tanulja a gyermek azt is, hogy Isten fenntartja és kormányozza a világot. A természetből pedig bizonyítsuk be, hogy Isten nélkül egy percre se elhetünk. Ami a folyam forrás nélkül, a virág gyökér nélkül; az a teremtmény Isten nélkül. Szemünk elé állíthatjuk, hogy Istennek eme gondoskodása az emberiségről csupán szeretetből történik, mert szent Tamás szerint: „az örök, szükségképi szeretetből egy folyam ered ki az egész teremtett világra, mely Istentől ered és megint Istenhez tér vissza». Hivatkozzunk ama sok mindennapi fizikai szükségletre, melyekkel az Isten annyi embert elhalmoz s írjuk le azon rettenetes állapotot, midőn a természet erői Isten parancsolata folytán megsemmisítik az ember mindennapi kenyerét, pl. tűz, villámcsapás, jégverés, gyakori eső vagy nagy szárazság.

S ha a gyermek ezeket megérti: kifejlődik szívében az Isten szeretete, felni fog bűnös állapotban élni s gyakran és buzgón fog imádkozni.

De folytassuk tárgyalásunkat!

A természet egyedeinek ismertetése türelmesség-, igazságszeretet-, szabadság- és egymás iránti szeretetre is oktatja a tanulót. Szemléltessük pl. az ég csillagait, mily szépen ragyognak, mily pontosan végzik pályafutásukat s soha egyik sem tűz a másikkal össze. A költő is erre hívja fel figyelmünket:

Nézzétek a sok csillagot,
Milyen számmal van az égen,
S még össze egyik sem csapott,
Egymás elől kiter szépen.
Íly szép szokást kövessenek
Mindenkor a jó gyermekek.

Vagy annak megmagyarázása, hogy a nap juttatja sugaraival minden égi testre, a naprendszer kifejtése stb. nem applikálható az igazságszeretet, türelmesség- és szabadságszeretetre olyformán, hogy egyik sem akar létezni a másik nélkül, a közös munkában gyamolítják egymást, de azért megvan önálló szabadságuk, vagyis kerügesük is, de az egész naprendszerrel együtt Istennek van alárendelve. S épen ezért oly tökéletes és rendszeres az égitestek járása, hogy ezeknek felvilágosítására szolgáló iskolai taneszközöket, még a leghíresebb mesteri kez is csak gyarló utánzatban készítheti el és azoknak szímet, ragyogását, ha még oly páratlan pontossággal és mintaszerűen rajzolja is valaki: az isteni műhez kepest csak hitvány féremunka. A világ — Schleimacher szerint — mindent magában foglaló műremek, mely

művészetre tanít bennünket. De a természet szépségeiben való gyönyörködéshez tudomány kell. Mennél melyebben gondolkodik és mennél többet tud valaki a természetről, annál szebbnek látja egyes tüneményeit. A népiskolai tanulót is meg lehet tanítani a természet szépségeinek felismerésére és utánzására, csak érteni kell a módját.

A természettan első ismereteit legtöbbször azon tárgyakról tanítják, amelyek a növendék körébe esnek, amit ő maga lát és tapasztal. Ilyen tünemények az időjárás, az eső, hó, harmat, meleg, hideg stb. E módszerrel nem csak gyakorlati ismeretekre tesz szert a tanuló, hanem megfelel az inductio törvényének, amennyiben egyes esetekből fejtí meg az általánost, a jelenségből állapítja meg a törvényt. Ebből aztán az a haszon hárulik a növendékekre, hogy megtanulnak gondolkodni, itelni, következtetni, elvonni s ismereteket alkotni. Amit érkeinkkel bensőnkben vagy külsőleg föl nem fogtunk, az nem képezheti gondolkodásunk tárgyát. Pl. a vakon születettnek nincs fogalma a színekről, a siketnémának a hangokról stb. De, aki látta az esőt, havat vagy egyéb jelenségeket s megfigyelte a körülményeket: bizonyára fog tudni arról gondolkodni, itelni és következtetni. Tapasztalás nélkül tehát lelki-tehetségeink eredménye beszámíthatatlan.

A természet törvényeinek tapasztalás útján való kutatása által a gyenge gyermeki értelem annyira megizmosodik, hogy a tömerdek ok és hatás bevezeti végre az általános műveltségbe, kinyitja lelki szemei előtt kellő logikai egymásutánban a főszeget, nagyszerűt, méltóságot, dicsőt, csodálatost, felemeltest, szóval szélesbedik a tanuló látóköre. Ha a tanuló kissé be tud látni a természet titkaiba, azonnal észreveszi, hogy mily kevés az, amit tud. Ily állapotban meg fogja itelni saját érteket s egyúttal megalazza magát a Teremtő mindenhatósága előtt s szellemi kicsiségének tudata miatt az iskolán kívül is legnagyobb élvezettel és boldog érzettel olvasás útján fog iparkodni az előtte ismeretlen természeti tünemények birtokába jutni. Ez a törekvés ezután erkölcsi jellemet teremt benne.

Mindenesetre arra rá kell szoktatni a gyermeket, hogy a valót jól megkülönböztesse a látszólagostól; ovakodjék a képzelődéstől és csak a helyesen véghez vitt szemlélésekből vonjon le következtetést. Így hozzászokik az igazsághoz s átviszi azt egész életébe. De ne gondolja senki, hogy ehhez szabályok vagy ki tudja, milyen nagy anyag betanulása szükséges. Tudományos fejtegetéseket se várjunk a tanulótól! Eleg tárgy van körülötte, értsé, érezze és ismerje azokat s felébred benne az érdeklődés és tudás iránt való vágy. Mert az elemi iskolai természet-tanításánál az a fődolog, hogy a gyermek a természetet érdeklődve és értelemmel tudja szemlélni s ne érezze magát eibülvölve a természeti tünemények, jelentkezése alkalmával.

A népiskolai természettan tanításának azonban van egyéb gyakorlati haszna is, t. i. ellátja a gyermekeket oly ismeretekkel, amelyek majdan megkönnyítik megélhetésüket. Ezek az ismeretek a háztartás-, ipar-, gazdaság- és egészségre vonatkoznak. Sok földmivelő hatamaradásának éppen az az oka, hogy a természetről alig van fogalmuk; mivelik földjeiket, mint atyjuktól tanulták, nem tödöve azzal, vajjon olyan időjárás vagy körülmények vannak-e jelenleg is, mint akkor; nem ismerik a természettan segítségével feltalált eszközöket, amelyek a földmivélést könnyebbé s mégis előnyösebbé teszik. A kormány a régi bajt gazdasági iskolák felállításával iparkodik orvosolni. Csakhogy sok viz fog még a Dunán elfolyni addig, míg nevezett iskolák általánossá lesznek. Azért amennyire lehet, a természettan tanításánál pótoljuk mindazt, amire a földművesnek és iparosnak szüksége van. Az ipar ugyan még mindig másodrendű foglalkozás nálunk, de tudjuk, hogy bármely állam belső jóléte, virágzása s polgárainak gazdagsága annál nagyobb, mérvű, minél nagyobb az iparral foglalkozók száma vagyis minél inkább képes a nyersterményeket feldolgozni.

De a népiskolai természettant csupán a földmivelés é-

ipar szempontjából tanítani szintén elhibázott dolog. A népiskolában oly anyagot kell tárgyalni, amely mindenkinek alapot ad, hogy arra lépéshesse jövőbeni pályáját és ki tudja választani azon természeti erőket, amelyek anyagi, erkölcsi és szellemi hasznot, általános műveltséget nyújtanak. Ne gondolja senki, hogy csupán a lelkiek eszközlik az emberiség haladását, mert nagy része van ebben a tőkének is.

Lehet-e szó műveltségről ott, ahol a nép általános nyomorban van? Hasonlítsuk össze anyagilag szegény országot gazdagabbal: nem lesz az utóbbinak műveltsége magasabb az előbbinél? A fa, mely jó talajban nő, sokkal jobb és több gyümölcsöt terem a silány földben tengődőnél. De valamint a buja gabona sokszor megdől és hasznavehetetlenül válik, úgy vannak nepek, akiket anyagi jólétük visz a sirba. Elég példa erre Róma és a régi Athen. Csak hogy a kivétel sohasem teszi tönkre a szabályt, mert nulla regula sine exceptione.

Ennélfogva a természettant nemcsak szellemi képzőereje, hanem gyakorlati oldala miatt is tanítanunk kell. Arra azonban vigyázzunk, hogy a gyermeket ne tegyük természetimádóvá, mert aki azt feleseréli az Istennel vagy hibás fogalmi vannak róla, annak szívében nagyon könnyen gyökeret ver a babona.

(Folytatjuk.)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Zászlónk Diáknaplója az 1915–16. iskolai évre.

A Zászlónk Diáknaplója ötödik évfolyama is nagy tudással és meleg szívvel kidolgozott kötete a magyar diákenciklopédiának. Tudományos cikkek, tréfas történetek, kemoly gondolatok között ott melegít egy nagy szív: az, amelynek sugárzó erejét a «Zászlónk» olvasói eddig is érezték. Bemutatja a magyar nemzet történetét a mohácsi vésztől napjainkig, a Német Birodalom nagy kovácsait, leírja a világháború tiz hónapját, a világtörténelem nagy csatáit, termékenyítő gondolatokat közöl a szilárd akaratról és esziant tetterőről, kitűnően tájékoztat az egészségről és a betegségről, cikkeket közöl a csatavonatról, repülőgépről, mozigépről, a madarak kitévéséről, a nagy számok birodalmáról. Gazdagon illusztrált cikkben a eserkészek nagy diákálmát festi le s közli Karesi, a mintadiák leveleit és esetét a háborús esztendőről. Tréfas képek, adomák, szívnemesítő történelmi apróságok, versek tarkítják a 256 oldalas kötetet. Ára a «Zászlónk» előfizetőinek 1 korona 10 fillér, a «Zászlónk»-kal együtt 3 korona 10 fillér, könyvkereskedőnél 1 korona 50 fillér. Megrendelhető a «Zászlónk» kiadóhivatalában: Budapest, VII., Damjanich-utca 50. szám.

Népiskoláink tankönyveiről. Főlélesleges dolog volna a Szent-István-Társulat iskolakönyveit ajánlani a kath. tanítósnak. A Társulat tankönyvei nélkül el sem képzelhető a kath. iskola s évtizedes hagyományok erős és bensőséges képesai fűzik e könyveket tanítóhoz és növendékhez egyaránt. A kath. tanítósnak előtt a *Szent-István-Társulat* iskolakönyvének pedagógiai kiválóságait ismertetni főlélesleges. Az ok, amiért ez alkalommal mégis általánosságban néhány szóval rámutatunk e könyvek értékeire és igénybevetelők hasznos voltára, egyedül az, hogy az ifjabb, a tanítóképzőből most kikérült tanító-nemzedék figyelmét felhívjuk a *Szent-István-Társulat* tankönyveiben rejlő nagy értékekre. Bár e téren a kath. tanítóképzők is dicséretes buzgalmat fejtenek ki, amikor a módszertan keretében reá-ternek a Társulat egyik-másik könyvének ismertetésére, méltatására is, azért van még néhány momen-

tum, amelyet helyes és szükséges az ifjabb tanítósnak köztudatába bevinni és ott meggyökereztetni. Közismert tény, hogy a *Szent-István-Társulat* iskolakönyveit az elméleti és gyakorlati pedagógia legjelesebbjei írják. Köztudott dolog, hogy e tankönyvek tökéletesen megfelelnek a kath. népiskolák tantervének és szellemének s egyképen megkönyvitői a tanító s a tanuló munkájának. Am ezek mellett az előnyök mellett föl kell ismernie a kath. magyar kultúra munkásának még azokat az előnyöket is, melyeket e könyvek elterjedése nem közvetlen az iskolában, hanem közvetve és más téren is eredményeznek. Ha minden kath. tanító minden kath. iskolában kizárólag csak a *Szent-István-Társulat* tankönyveit használja, ezzel hatalmassá teszi ezt az országos kulturintézményt s általa terjeszti és erősíti a keresztény magyar kultúrát. A kath. tanítósnak ilyen támogatása mellett a Társulat, mely eddig is önzetlenül adja a Népevelőt s a háborús idők kivül Tanítók Évkönyvét tanítóinknak, tisztelettel számra látja el népünk jó és olvasó olvasmányával újabbán pedig milliónyi imakönyvet ajándékozott katonáinknak — még hathatósabban munkálhatja a tanítósnak közös célját: a keresztény nemzeti népművelést.

A MÉH. A magyar méhészek (havi) lapja. VII. évfolyam. Szerkeszti: Zseltray Elemér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VI., Frangepán-u. 4. szám. Megjelen minden hó 1-en. Előfizetési ára egész évre 4 korona.

Az okszerű méhészethez nélkülözhetetlen ez az ügyesen szerkesztett havi folyóirat, melynek gyakorlati tanácsai, útmutatásai kincset érnek az igazi méhésznek.

Pártoljuk ifjúsági lapjainkat. A *Regnum Marianum* ifjúsági lapjainak új évfolyamai a kezdődő iskolai évvel most indulnak meg. A *Zászlónk* a magyar ifjúság folyóirata. Mindent felölel, ami a diákéletet gazdagíthatja és megtölti a diák lelkét nemes tartalommal. Előfizetési ára 2 kor. A *Nagyasszonyunk* a fejlődő magyar lányok havi folyóirata. Tanít, nevel, szórakoztat, de mindig a komoly szeretet hangján. Előfizetési ára egy évre 4 korona. A *Kis Pajtás* a kis fiúk és kis lányok kezébe való. Havonként kétszer jelenik meg, tele versekkel, komoly és vidám mesével. Előfizetési ára egy évre 4 korona. Mutatványszámmal szívesen szolgál. E lapok kiadóhivatala: Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Megjegyezzük, hogy a nagyméltóságú Püspöki Kar 2479. sz. a. 1914-ben elrendelte, hogy az összes róm. kath. népiskolák tartoznak a *Kis Pajtás*-t az iskolai könyvtár részére legalább egy példányban megrendelni.

HIREK.

Egy róm. kath. tanítósnak kiténtetése. Ferenc Salva-tor főherceg, a monarchia Vöröskereszt-Egylete-nek védnökhelyettese öfelségétől, a királytól reá átruházott hatáskörében *Schimmerné-Szalay* Korné-lia Aida mezökövesdi róm. kath. tanítósnak, a Mezőkövesden elhelyezett hadi tartalékkorházban a háború kezdésétől fogva a betegápolás téren szer-zett érdemeinek méltó elismerésül a *Vöröskereszt* *hadiékközményes ezüst tiszteletjelvényével* tüntette ki. Fogadja kartársunk megérdemelt kiténtetéséhez, a kath. tanítósnak nevében hazafias üdvözlötünket.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:

Szent-István-Társulat
Budapest,
VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

Pályázati hirdetések minden egyes szávnak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltnének, melyeknek díja előre lefizettetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítjük. **Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Sztergomi érseki megye.

Lukanényei (Hont m.) róm. kath. kántortanítói állásra *szept. 19-ig* pályázat hirdettetik. Javadalma a javadalmi jegyzőkönyv szerint: 1. a 6 kat. hold 759 □öl szántó, 11.10 hl. gabona, 3½ öl fa, törvényszerű lakás, kert 237-52 kor. értékben, 2. készpénzben 34976 kor., 3. stóla 22 kor. értékben, 4. a többi államsegélykiegészítésből. Személyes megjelenés ajánlatos, de feltétlenül nem szükséges. Plébániahivatal. Lukanénye. 502 2—2

Az albári (Pozsony m.) róm. kath. iskolához a háború tartamára helyettes kerestetik. Évi 800 kor. és kétszobás lakás, könyhával, esetleg bútor s ha kántorizál stóla is. Nők és nyugalmazottak is *Bereczk Rezső* gondnokhoz intézzék pályázatukat. 544 1—2

A hontbozói róm. kath. iskolához helyettes tanítót keresünk. Fizetése a rendes helyettesi fizetés. Határidő *szept. 20. Az Iskolaszék.* 547 1—1

Otura (Nyitra m.) róm. kath. iskolához háború végéig tartó időre egy helyettes tanerő kerestetik. Fizetése havi 80 kor., egy butorozott szoba fűtéssel. Betöltetik azonnal. *Iskolaszék.* 536 1—1

Otura (Buziko) róm. kath. iskolához helyettes tanerő kerestetik. Fizetése havi 80 kor., faátalány, megtelelő lakás. Tannyelv magyar, tót nyelv szükséges. Választás *szept. 16-án. Iskolaszék.* 537 1—1

Az ószombati (Szobotist, Nyitra m.) róm. kath. iskolánál *szept. 19-ig* pályázat hirdettetik kántortanítói állásra. Javadalma: lakás, kert, 3 hold szántó, 3 hold legelő, 6 p. m. rozst, 58960 kor. készpénz, 4116 kor. alapítványok után, 50 kor. stóla, 10320 kor. tanulmányi alappól, a megfelelő korpótlék és fizetéskiegészítés az államtól. A tót nyelv ismerete szükséges. Folyamodványok plébánia, Ószombatra küldendők. 559 1—1

Hattyupataki (u. p. Bazin) iskolaszék háború tartamára segédtanerőt keres. Lakással havi 80 kor. fizetéssel. Tót nyelv tudása kell. Pályázati határidő *szept. 15-ig.* 562 1—1

A negyedi róm. kath. III. osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom: törvényes fizetés, egyelőre egy butorozott szoba. Pályázhatnak nők is. Kérvények *szept. 21-ig* lt. *Jauco Ferenc* ker. tanfelügyelőhöz küldendők Vágkirályiára (Pozsony m.). 563 1—1

Egri érseki megye.

Domoszlói róm. kath. iskolához hadbavonult tanítók helyettesítésére két helyettesitanító kerestetik. Fizetésük 800—800 kor. és lakás. Nők is pályázhatnak. Pályázat plébániahivatal, Domoszló (Heves m.) küldendő *szept. 20-ig.* 490 2—2

Tiszadobra kántortanító helyettesest keresek havi 80 kor. és stólará. Tiszadada, (Szabolcs m.) *Iskolaszék.* 521 2—2

Miskolcra róm. kath. segédkántort keresek, ki a kántori teendőkhöz jár. Fizetése egy évre 800 kor., lakás vagy 400 kor., koszt. *Csima Béla*, kántor. 534 1—1

A gyöngyössolyosi róm. kath. népiskolánál megüresült tanítónői állomásra pályázat hirdetik. Javadalma: a) 900 kor. évi államsegély havi előleges részletekben, b) 100 kor. a község pénztárából, c) lakás természetben. Pályázhatnak okleveles róm. kath. tanítónők, *szept. 18-ig*

kell beadni okmányokkal felszerelt kérvényüket az iskolaszéki elnökséghez. A választás *szept. 19-én* lesz. A megválasztott köteles lesz az iskolaszék által kijelölt osztályt az előírt tárgyakban s a női kézimunkába oktatni, az ismétlő leányiskolákat külön díjazás nélkül tanítani, a nyári menedékházat vezetni s állomását a vett értesítés után azonnal elfoglalni. 550 1—1

A felsőnyárádi (Borsod m.) róm. kath. iskolaszék kántortanító helyettesest keres lakás, stóla és havi 6666 koronáért. 566 1—1

Bogácson (Borsod m.) a hadbavonult róm. kath. tanító helyettesítésére ideiglenes minőségben egy róm. kath. férfi- vagy nőtanítóra van szükség. Fizetése egy évre 1000 kor. készpénz, nyolc m. tűzifa és tisztességes lakás, szerény butorozattal. Az állomás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 576 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A szklenófürdői róm. kath. kincstári kántortanítói állásra a 17. számban meghirdetett pályázat határideje *szept. 18-ig* meghosszabbított. 541 1—1

Vaségetői (Zólyom m.) róm. kath. iskolánál rendes tanítói állásra pályázat hirdetik. Lakás természetben. Fizetés törvényesen rendezve. Pályázatok (tanítónők is) *szept. 20-ig* benyújtandók *Mikó György* plébánosnál. Zólyomternye, posta Zólyombúcs. 564 1—1

A kiszelfalui (Bars m.) fejlesztendő, újonnan épülő iskolánál kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: törvényszerű lakás, kert, 624 kor. államsegély, tanítói készpénzjárandóság 38480 kor., kántori készpénz 82 kor., stóla átlaga 4994 kor., 5 hold haszonélvezeti szántó kat. becsérteke 2948 kor., 5 öl tűzifa becsérteke 30 kor. Pályázhatnak tanítónők is. Tót nyelv ismerete szükséges. Választás *szept. 26.* Róm. kath. iskolaszék. Karvay, u. p. Jálna. *Plébánia.* 570 1—1

Csanádi egyházmegye.

A felsőbencsekí (Temes m.) róm. kath. népiskolához hadbavonult tanítói helyébe két tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetés havi 100 korona s fűtés. Előnyben részesül, ki az egyházi énekeket s funkciókat végezheti s orgonán vagy harmoniumon kísérheti. A kántori teendők végzéseért kijár a stólaris járandóság. Pályázhatni *szept. 17-ig.* Az állások csak ideiglenesek. *Gócsy, isksz. elnök.* 558 1—1

Erdélyi egyházmegye.

A magyarlaposi róm. kath. iskola, kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom: Az egyházközségtől havi előleges részletekben évi 1200 kor. Szentmise alapítványok kamataiból 52 kor., 2 hold 615 □öl szántó-föld évi hasznóbére, 20 kor. kertilletmény. Fizetéskiegészítő államsegély. Lakás 3 szoba, konyha, kamra, pince, mellékhelyiségek. Kötelesség: az I—VI. osztályú osztattan vegyesiskola vezetése és a kántori teendők pontos végzése. Pályázati határidő *október 1. Az iskolaszék.* 414 3—3

Kerelőszentpáli (Kisküküllő m.) róm. kath. népiskolához egy tanító, illetve tanítónői állásra a törvényes

illetmények mellett jelen év szept. 25-iki határidővel pályázatot hirdet az *Iskolaszék*. 567 1—1

Győri püspöki megye.

Vicza községben helyettes tanítót keresünk szept. 15-től máj. 15-ig terjedő időre. Fizetés havi 80 kor., lakás. Plébánia, Beled. (Sopron m.) 535 1—1

A **máriakálnoki** (Moson m.) róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma a legutóbbi díjlevél szerint 1444.60 kor. és a szolgálati idő szerint járó államsegély. Lakás és kert természetben. Kellőleg felszerelt folyamodványok szept. 30-ig adandók be nevezett iskolaszék elnökénél. Ha az állás véglegesen betölthető nem volna, helyettesül is betöltetik, kinek fizetése havi 80 korona. Helyettesül nők is pályázhatnak. Az állás azonnal, de legkésőbb nov. 1-ig elfoglalandó. 551 1—1

Az **egyedi** róm. kath. iskolaszék az elhalt kántortanító helyére szept. 20-iki határidőre kiegészítő tanítót keres. Fizetése az özvegyet illető természetbeli járandóságok pénzbeli ellenértéke, mint alap, kiegészítve a fizetési fokozat szerint járó államsegéllyel és a stóla, egyszobás lakás. Remény van rá, hogy a kiegészítőt a most szervezés alatt levő III. tanítói állásra véglegesítheti, sőt az özvegyi tartás megszüntével (1916. május) mint kántortanítót megválasztja az iskolaszék. Tanítónők, főképp, akik a kántoriakhoz értenek, szintén pályázhatnak. *Smiczhoffer*, isksz. elnök. 555 1—1

Lébény (Moson m.) nagyközségben a róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: törvényes fizetés és lakás, kertilletmény címen kettő öl keményfa és stólaból mellékjövedelem. Kántori teendőkben segédkezés, esetleg helyettesítés megkivántatik. Pályázati határidő szept. 25. Az állás elfoglalása okt. 1. Kérvények főt. *Dr. Kokas János* plébános címére küldendők. 557 1—1

Kassai egyházmegye.

A **szedikerti** (Sáros m.) róm. kath. iskolához háború tartamára helyettes kerestetik. Fizetés havi 80 kor. és lakás. Tanítónők pályázhatnak szept. végéig. *Mikita Antal* lelkész, Tornyó. 522 2—2

Hankvágása (Sáros m., posta Margonya) róm. kath. iskolaszéke tanítót vagy tanítónőt keres, aki a kántori teendőkben jártas. Fizetése törvény szerinti. A tót nyelv bírása kívántatik. Pályázatok szept. 19-ig benyújtandók. 532 1—1

A **pelejte** (Zemplén m.) róm. kath. iskolához helyettes kántortanító vagy tanítónő kerestetik. Törvényes fizetés, lakás egy szoba. Határidő szept. 20. Posta helyben. *Iskolaszék*. 543 1—1

A **siroakai** (Sáros m.) róm. kath. népiskolánál megüresedett II-ik tanítónői állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazás: természetbeni lakás, a hitközségtől 120 kor. Állami segélyből 1100 kor. Az iskolaszék a kinevezésre való jelölést f. hó 14-én fogja megejteni. A pályázni óhajtok kellően felszerelt kérvényeiket legkésőbb e hó 13-ig adhatják be. Személyes megjelenés nem kívántatik. Az *elnökség*. 531 1—1

Kalocsai érseki megye.

A **dusnoki** róm. kath. népiskolánál előléptetés folytán a III. tanítói állás üresedésbe jött, melynek betöltésére pályázat hirdettetik. Javadalmak: 500 kor. készpénz a községi pénztárból, havonkénti részletekben előre fizetve. Hozzá jön még az állami kiegészítés. 17 hold szántóföld haszonélvezete adóteherrel. A földekből 13 hold 1920. évi október hó elsejéig lejáró határidővel 416 koronáért bérbe van adva. Törvényes kertilletmény 20 kor. Szabad lakás, mely két szoba, konyha, kamra, ól, felszer, istálló, közös pince és közös udvarból áll. Kötelessége a megválasztott tanítónak az iskolaszék által meghatározott osztályt vagy osztályokat vezetni. A pályázóktól megkivántatik tanítói oklevél, előnyben részesülnek, akik a sokac nyelvben és az orgonálásban jártassággal bírnak. Pályázhatnak férfiak és nők. A meg-

választott tanító köteles a kalocsavidéki róm. kath. tanítóegyletnek tagja lenni. A kellőleg felszerelt kérvények ngos és főt. *Kuluncsich Illés* kerületi esperes-plébános, t. kanonok úrhoz Dusnokra (Pest m.) küldendők szept. 23-ig, a választás 24-én lesz. A megválasztott tanító állását október elsején tartozik elfoglalni, mely naptól kezdve fizetése is folyóvá tétetik. Az *iskolaszék*. 574 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Bellai róm. kath. iskolához helyettes tanító, esetleg óvónő is kerestetik. Kötelessége 1-ső osztályt vezetni. Havi 80 kor. fizetés és lakás. Az állomás okt. 1-én elfoglalandó Pósta helyben, vasuti állomás Trencsén-Várna. Tótul kell tudni. *Iskolaszéki elnök*. 546 1—1

Nagydivény Felsőrészi (Trencsén m., Zsolna mellett) róm. kath. népiskolához szept. 25-ig okl. tanerő kerestetik. Jövedelme: 160 kor. községtől, többi államsegély, szép lakással, törvényes kerttel. Tót nyelv ismerete szükséges. Az állás okt. 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék*. 540 1—1

Pannonhalmi főapátság.

A **győrszentiváni** róm. kath. fiúiskola IV. osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalom: fizetés 100 kor. az iskolafenntartótól, a többi államsegélyből, 20 kor. kertkártalanítás, lakás 2 szoba, 1 konyha, 1 élezkamra, padlás, 2 öl. A kérvények szept. 26-ig az iskolaszéki elnökséghez küldendők. Csak férfitanítók pályázhatnak. 568 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **tolnaozorai** róm. kath. osztott elemi iskolához helyettes tanerőt (férfi vagy nő) keresünk. Fizetése havi 80 kor. és a legszükségesebb butorral ellátott lakás. Az állás a megválasztás után azonnal elfoglalandó. A pályázati határidő szept. 22. A kérvények alulírottához küldendők. *Pintér Károly*, plébános, iskolaszéki elnök. 572 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

A **szádmási** (Abauj-Torna m.) róm. kath. iskolához a hadbavonult tanító helyettesítésére pályázat hirdettetik. okt. 1-től a háború esetleges befejeztéig avagy máj. hó végéig. Fizetés havi 100 kor. és lakás. Nők pályázhatnak. *Iskolaszéki elnök*. 571 1—1

Szatmári egyházmegye.

A **szinfalui** (Szatmár m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: államsegélyből 716.92 kor., hitközségtől 160 kor., alapítványi szentmisék után 58.40 kor., stólaris jövedelem 20 kor. 12 hold 10 öl szántóföld, 335 öl kert, 689 öl rét, 504 öl legelő, ca 110 pártól félveka búza, 18 körméter tűzifa, természetbeni lakás: 2 szoba, konyha, kamra és melléképületek. Pályázati kérvények szept. 19 *Láng Ferenc* ker. esperes címére Károlyi-Erdőd (Szatmár m.) küldendők. *Iskolaszék*. 530 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

Csákvár (Fejér m.) róm. kath. iskolaszéke a második fiútanítói állásra szept. 15. határnappal pályázatot hirdet. Tanítónők is pályázhatnak. Fizetés törvényszerinti. *Iskolaszéki elnök*. 542 1—1

Szepesi püspöki megye.

Helivágására helyettesnek kántortanító, vagy tanító, férfi vagy nő kerestetik, p. Nagyhársas (Szepes m.). 543 3—3

A **hrustini** róm. kath. kántortanítói állásra okt. 1-re pályázat hirdettetik. Jövedelme törvényes. Tót nyelv szükséges. Orgonát értő tanítónők is pályázhatnak. Ugyanezen iskolához helyettes tanító vagy tanítónő is kerestetik. *Hrustin*. (Árva m.) 538 1—1

Árvaramegyei **vanyovkai** r. k. tanítói állásra okt. 1-re pályázat hirdettetik. Tót nyelv szükséges. Törvényes fizetés lakás. Tanítónők is pályázhatnak. *Iskolaszék*. *Hrustin*. (Árva m.) 539 1—1

Alsólipnicai róm. kath. iskolaszék I. és IV. sz. iskolához tanító pályázatot hirdet. Törvényes fizetés, lakás. Tot nyelv ismerete szükséges. 553 1—1

Liptószentkereszten október 7-én róm. kath. helyettesítő kántortanító választják. Évi jövedelme törvényes. Szabályos lakás nagy beitelkekkel. Mindennapi iskolások átlagos száma 33. U. p. Nagypalugya. *Az iskolaszék.* 556 1—1

A frigyevágásai (Szepes m.) róm. kath. népiskolánál a hadbavonult kántortanító helyettesítésére a háború tartamára törvényes fizetés mellett okl. kántortanító kerestetik. Felszerelt kérvények *szept. 30-ig* a frigyevágásai iskolaszékhez küldendők. 573 1—1

Alsózubricai róm. kath. népiskola tanítói állomására *okt. 7-étől* határnapal pályázatot hirdet. Fizetés: Alsózubrica községtől 600 kor., államsegély 600 kor. Kétszobás lakás, konyha, élés és fakamra, kertilletmény. Tot nyelv bírása szükséges. Folyamodványok Felsőzubricára íksz. elnökre címzendők. 575 1—1

Szombathelyi egyházmegye

A csipkerekai (Vas m.) róm. kath. iskolához a hadbavonult osztálytanító helyettesítésére *szept. 15-re* tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Csehimmindszent (Vas m.) *Novák Dezső* plébános. 477 2—2

Rábakethelyi (Vas m., Szentgotthárdtól 1 klm. távnyire) róm. kath. elemi népiskolához 2 hadbavonult osztálytanítót helyettesítésére 2 helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetésük havi 80 kor. és egyszobás lakás. Kérvények *szept. 19-re* Ft. *Németh Géza*, pléb. urhoz küldendők. 545 1—1

Az inczédi róm. kath. iskolához háború időtartamára tanító vagy tanítónő kerestetik, az orgonálásban jártasak előnyben részesülnek. Fizetés havi 80 kor., esetleg orgonálásért mellékes, egy szoba. Kérvények *szept. 19-ig*, amikor a választás is megtörténik, *Kalocsai Alajos*, Inczédre küldendők iskolaszéki elnökhöz. 569 1—1

Váci egyházmegye.

Tószeg község (Szolnok mellett) róm. kath. iskolájánál egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdeték. Javadalma törvény szerinti, melyből 100 kor. az iskolapénztárból, a többi államsegély, a gazdasági ismétlő és tanasztóalj vezetéséért 180 kor. a községi pénztárból, kertilletmény 20 kor., megfelelő lakás. Kötelessége díjlevelé szerint. Kántorsághoz érteni kell. Kérvények *szept. 25-ig* beküldendők. *Róm. kath. iskolaszéki elnök.* 548 1—1

Kocsér (Pest m.) három róm. kath. tanyai iskolájához a háború végéig helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik az I—III. vegyes osztály vezetésére. Javadalom havi 80 kor., lakás, az iskola takarításáért téli fűtőanyag. Pályázati határidő *szept. 26.* *Iskolaszék.* 565 1—2

Veszprémi egyházmegye.

A *Népnevelő* 16-ik számában a **miklósi-i** (Somogy megye) anyaegyház kántortanítói állásra hirdetett pályázatot *szept. 21-ig* meghosszabbították. *Az Iskolaszék.* 533 1—1

A városi plébániához tartozó **ceshbányai** róm. kath. iskolához kántortanítói állásra pályázat hirdették. Javadalmazása államsegéllyel törvényszerű, tannyelv magyar, kántorság német. Választás *szept. 19-én*. Személyes megjelenés megkívántatik. Utiköltség nem térítetik meg. A veszprémi egyházmegyei «Gondviselés» című nyugdíjintézetnek tagja legyen. Kérvények városi plébániára küldendők. 549 1—1

Bakonygyiróthi plébánia **Sikátor** nevű fiókegyházában helyettes tanítói állásra pályázat hirdették hét-hónapos iskolai időre. Javadalom havi 80 kor. Kérvények a bakonygyiróthi plébániára küldendők. Pályázati határidő *szept. 20.* Személyes megjelenésnél fuvar nem térítetik meg. *Az Iskolaszék.* 554 1—1

A balatonvörsi róm. kath. iskolaszék helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés: egyszobás lakás fűtés és tisztogatással. Kézpénz havi 80 kor. s a kántortanító

távollétéig misédíjak és stóla esetéről esetre. Kötelességek díjlevelé szerint. Nők, nyugalmazott tanítók és tanítójelöltek is pályázhatnak. Pályázati határidő *szept. 18.* d. u. 3 óra. Választás *szept. 18.* d. u. 6 óra. Kérvények plébánia Balatonvörs (Somogy megye) küldendők. 552 1—1

A márkói plébániához tartozó **Bánd** (Veszprém m.) fiókközségben a kántortanítói állásra *szept. 27-én* d. e. 10 órára pályázat hirdették. Jövedelme: törvényes lakás, természetben és kézpénzben 897 kor. A többi államsegély. Kötelessége díjlevelében. Személyes megjelenés kéri, utiköltség nem térítetik meg. Tannyelv magyar, az istentisztelet nyelve német. A kérvények Márkó, plébániahivatalhoz pósta Herend küldendők. 560 1—1

Figyelemre méltó.

Különféle ügyekben 3 nap alatt értesítést küldök. Válaszbélyeg csatolandó. **SZÁNKÁSI JÁNOS**, nyug. áll. isk. igazgató. Arcképnagyítást is szívesen elfogadok Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. 163—8

Énekek előtt és közben

használható rövid és dallamos kadenciák. I. rész. C, G, D, A. dur hangnemekben (60 drb.) bérmentes küldéssel: 1-10 kor. Több jeles szerző munkája. Csupa dallam és harmonia. Megrendelhető Luspay Kálmán kántortanítónál Eger, Gárdonyi-utca. Ugyanitt rendelhető meg: Farkas Nándor 10 ünnepi prelúdium c. műve. (1-20 kor.) Modern stílusban megkomponált, kezdők által is könnyen játszható rendkívül hatásos orgona-darabok. Buchner-Luspay: Prelúdiumos könyv. I. füzet (100 drb) 2 korona. 561 1—1

BRUNOVSKY REZSŐ

új tankönyvei bámulatos módon megkönnyítik a tanító s a tanuló munkáját.

Új abc és olvasókönyv a biblia és káté elemeivel.

Nagy kiadás. Kombinált módszer (2 fillér).

Ugyanaz. Kisebb kiadás 50 fillér.

Ugyanaz. Kisebb kiadás. Irva-olvasztató módszer szerint 50 fillér.

Ugyanaz. Nagy kiadás. Fonomimikai módszer szerint 62 fillér.

Ugyanaz. Kisebb kiadás. Fonomimikai módszer szerint 50 fillér.

Magyar olvasókönyv a II. osztály számára 70 fillér.

Új képes magyar nyelvtan a II. osztály számára 26 fillér.

Magyar olvasókönyv a III. osztály számára 82 fillér.

Magyar nemzet története a felső osztályok számára 62 fillér.

Megrendelhetők és megtekintésre készséggel küld a

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi-u. 28. sz.